

**MARKÉTA
DOČEKALOVÁ**

.....

TVŮRČÍ PSANÍ

PRO KAŽDÉHO

.....

1

MÁM TALENT
nakladatelství

2016

VYŠŠÍ ODBORNÁ ŠKOLA PUBLICISTIKY

MULTIMEDIÁLNÍ ŽURNALISTIKA
AUTORSKÁ ŽURNALISTIKA A TVŮRČÍ PSANÍ
WEBOVÁ ŽURNALISTIKA
BRAND ŽURNALISTIKA
NOVINÁŘSKÁ FOTOGRAFIE A GRAFIKA
PROMOTION A PRÁCE S PUBLIKEM
AUDIOVIZUÁLNÍ PRODUKCE
REPORTÁŽNÍ KAMERA A STŘIH
START UP MEDIÁLNÍCH PROJEKTŮ
DIGITÁLNÍ PUBLIC RELATIONS

publicistikapraha

www.vosp.cz

© MÁM TALENT nakladatelství, s. r. o., 2016.

© Markéta Dočekalová, 2016.

ISBN 978-80-906506-0-2

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy:

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávnění užití této knihy bude trestně stíháno.

Úvod

.....

Milí přátelé,

učebnice tvůrčího psaní, kterou držíte v rukou, vyšla poprvé v roce 2006. Od té doby vyšla ještě v mnoha dotiscích, až byla v roce 2015 vyprodána do posledního kousku. Nakladatel již bohužel neměl zájem ji opětovně vydat. Protože se však na mne neustále obrazejí desítky zájemců, kteří se po učebnici ptají, rozhodla jsem se připravit ji k vydání znovu, tentokrát v osvěžené a rozšířené podobě.

Za těch deset let, co byla učebnice na trhu, se toho v mém profesním životě událo velmi mnoho. Jak víte, od roku 2000 se intenzivně věnuji výuce tvůrčího psaní ve svých kurzech (je to již neuvěřitelných 16 let!). V první řadě tedy musím říci, že mi za tu dobu prošly rukama další přibližně dvě tisícovky autorů. Bylo vydáno více než 60 knih! V tomto čísle přitom nejsou započítány knížky, které si autoři vydali vlastním nákladem. Jde jen o rukopisy, které se podařilo vydat u českých nakladatelství. To je opravdu velký úspěch. V praxi to většinou vypadá tak, že autor u mne absolvuje vybrané kurzy tvůrčího psaní a následně pak ve speciálním programu pod mým vedením pracuje na své knize. Tímto způsobem vzniká nejvíce rukopisů, pro které se nakonec podaří najít nakladatele. Právě v této oblasti se za těch posledních deset let u mne udály největší změny!

Začala jsem provozovat literární portál www.mamtalent.cz, kde mohou autoři svá díla publikovat a získávat na ně zpětnou vazbu. Na portálu jsou dnes registrovány tisíce autorů a jejich textů a nakladatelé si již zvykli na portál chodit a vyhledávat zde literární talenty. Mnohé texty, které byly na portálu publikovány, jsou dnes již na trhu v podobě knížek!

Kromě literárního portálu jsem založila také literární agenturu MÁM TALENT, s. r. o., která nabízí autorům celou řadu služeb a ty talentované zastupuje na knižním trhu. To znamená, že pokud je rukopis knihy kvalitní a my věříme, že o něj bude na trhu zájem, snažíme se pro něj najít nakladatelství, které by ho vydalo. Nutné je také poznamenat, že žádná z knih, která kdy takto vyšla, nebyla vydána za finanční podpory autora. Zásadně se snažíme pro autory zajistit standardní podmínky – tedy aby veškeré náklady na vydání neslo nakladatelství a aby autor obdržel za svou knihu honorář.

Vznikem literární agentury MÁM TALENT jsem se stala první lektorkou tvůrčího psaní v ČR, která je schopná postarat se o autora komplexně. Nejdříve se v mých kurzech naučíte literární řemeslo, pak se pod odborným vedením snažíte psát a dokončit svůj rukopis a následně se pro Vás literární agentura vynasnaží najít nakladatelství, které Vaši knihu vydá.

Určitě není třeba říkat, že díky těmto aktivitám jsem získala celou řadu dalších, nesmírně zajímavých zkušeností, o které bych se s Vámi ráda podělila a o které jsem se také rozhodla tuto učebnici obohatit. Toto vydání by tak mělo být atraktivní a zajímavé i pro ty z Vás, kdo již „Tvůrčí psaní pro každého – první díl“ doma máte. Oproti původní podobě učebnice přibyla kapitola týkající se psaní a vydávání knížek, zejména prvotín, v ČR a rozšířena je také jak část věnovaná výuce publicistiky, tak část věnovaná tvorbě příběhu.

Jednou z činností, kterým se redakční tým v literární agentuře MÁM TALENT věnuje, je vytváření odborných posudků na literární díla. Jde o službu placenou a každý autor si ji může na svůj rukopis objednat. Získá tak podrobnou zpětnou vazbu, která mu velice pomůže. Dozví se, kde jsou v rukopisu slabá místa, jak a kde chybuje, co je třeba upravit nebo vyškrtnout či zcela přepsat a proč vlastně. Protože agenturní redaktori udělají ročně desítky posudků na literární díla, požádala jsem některé z nich o názor. Kdo jiný by měl lépe umět říci, v čem začínající autoři nejčastěji

při psaní knížky chybují, než právě oni? Věřím, že i tyto sdělené zkušenosti pro Vás budou v mnohém cenné.

Stále platí to, co jsem napsala již v roce 2006. Dnes a denně potkávám ve svých kurzech mnoho nadšených „psavců“, kteří se chtějí naučit psát. Denně prožívám se svými kurzisty okamžiky radosti i zklamání, které je na cestě za vysněnými cíli provázejí. Někteří dosahují úspěchů rychle, jiným to dá práce poněkud více. Kdo však trénuje usilovně (hodně píše, zná literární řemeslo a snaží se ho ovládnout) a s plným nasazením (což znamená dát do toho nejen čas, ale v prvé řadě také celé své srdíčko), většinou skutečně úspěchu dosáhne. Potvrzuje to nejen téměř 60 knih, které byly mým kurzistům vydány, ale také fakt, že se umísťují skvěle i v prestižních literárních soutěžích. Například v roce 2015 se stala vítězkou literární soutěže nakladatelství Fragment, „Hledá se autor bestselleru“, má kurzistka. V dubnu 2016 byly vyhlášeny výsledky další prestižní literární soutěže, a sice nakladatelství Albatros. Zvítězil text autorky, která na něm pracovala v mém individuálním programu. Právě tyto úspěchy jsou důkazem, že talentovaný autor, má-li kvalitní lektorské vedení, může skutečně dosáhnout úspěchů.

Když jsem při prvním vydání této učebnice napsala, že jsem se snažila, aby vznikla učebnice kamarádká a lidská, která se stane Vaším každodenním rádčem a pomocníkem, platí to dnes ještě více než tehdy. Mým cílem byla učebnice „pro každého“.

Nezáleží na tom, kolik je Vám let. V kurzech se potkávám s těmi, co mají čerstvě občanku, i s těmi, kteří si dávno již užívají spokojeného důchodu. Jednu z nejlepších reportáží, co jsem kdy četla, napsala kurzistka, které bylo téměř sedmdesát let. A literární soutěž, pořádanou v rámci jednoho z kurzů, zase pro změnu vyhrála nejmladší účastnice – teprve čtrnáctiletá dívka. Chcete-li psát, na věku nezáleží. Nejdůležitější je vaše chuť, odvaha a píle. Pokud jsou vám tyto tři věci vlastní, věřím, že taje i úskalí tvůrčího psaní s touto publikací nakonec zvládnete.

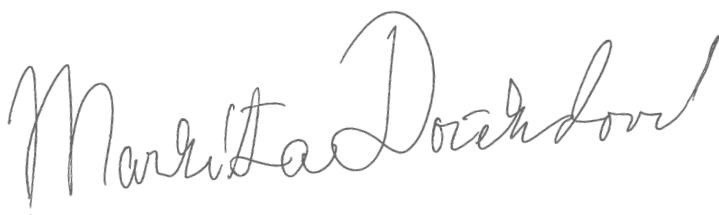
V učebnici se seznámíte s nejpoužívanějšími současnými publicistickými žánry. Celkově jich projdeme 15 a detailně si také vyložíme problematiku stavby příběhu a budování postav, což je základ pro budoucí literární formy (jako je povídka, novela nebo třeba román) i pro filmovou tvorbu. Po zvládnutí učebnice by pro Vás nemělo být problémem pořídit a zpracovat kvalitní rozhovor, napsat reportáž, sloupek, glosu nebo třeba fejeton. Měli byste být schopni psát menší literární útvary a také vymyslet dobrý příběh, zajímavé postavy, správně v příběhu rozvrhnout děj a podobně.

Závěrem bych ráda poděkovala všem svým kurzistům, a to nejen za neustálé podněty, kterých se mi od nich při výuce dostává, ale hlavně i za svolení k publikování jejich prací, jež jsem použila v praktických cvičeních této knihy.

Protože mě vždy zajímaly názory mých svěřenců, můžete mi kdykoliv napsat na kteroukoliv z mých e-mailových adres:

info@scenare.cz, info@TvruciPsani.cz,
docekalova@mamtalent.cz,

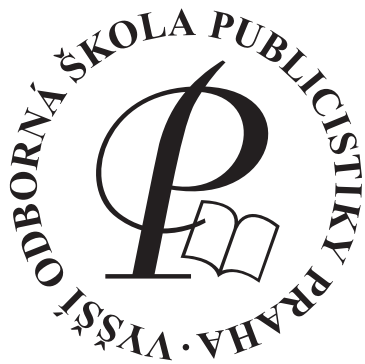
stejně tak jako můžete navštívit mé stránky
www.TvruciPsani.cz nebo můj literární portál
www.mamtalent.cz.

A handwritten signature in black ink, reading 'Markéta Dočekalová'. The script is fluid and cursive, with a large initial 'M'.

Přeji Vám hodně úspěchů v cestě
za vysněnými autorskými cíli!

Vaše Markéta Dočekalová

GARANT ODBORNÉ KVALITY

Obsah

.....

Úvod	5	3.2	Blogy – internetové deníčky	78
<hr/>		3.2.1	Tipy pro psaní úspěšného blogu	83
1. Co obnáší tvůrčí psaní?	13	<hr/>		
1.1 Co to je tvůrčí psaní?	13	4. Žurnalistika		87
1.2 Mohu se psaní naučit?	22	4.1 Zpravodajství		89
1.3 Tvůrčí psaní jako koníček	26	4.2 Publicistika		90
1.4 Tvůrčí psaní jako přivýdělek	30	4.3 Teorie žánrů		92
1.5 Tvůrčí psaní jako hlavní obživa	34	<hr/>		
1.6 Jaká je šance stát se slavným?	37	5. Reportáž		99
1.7 Odvážnému štěstí přeje?	41	5.1 O čem psát?		101
1.7.1 Vydání knihy vlastním nákladem	42	5.2 Jak psát?		103
1.7.2 Obsah	44	5.3 Kompozice a detail		105
1.7.3 Najměte si odborníky	46	5.4 Kompozice, detaily a fakta v praxi		108
1.7.4 Tiskárnu vyberte s rozmyslem	52	5.5 Nejčastější chyby		111
1.7.5 Kam s ní?	54	5.6 Praktika – reportáž		112
1.7.6 U první je důležité, aby byla...	57	<hr/>		
<hr/>		6. Interview		135
2. Teorie versus praxe	61	6.1 Trocha historie		136
2.1 Rozhovory	63	6.2 Jak na to		137
2.2 Recenze	64	6.3 Teorie žánru		141
2.3 Reportáže	66	6.4 Rozhlas a televize		145
2.4 Obrazový materiál	67	6.5 Dobré rady		146
2.5 Novinářská etika	70	6.6 Praktika – interview		148
<hr/>		<hr/>		
3. Internet	75	7. Fejeton		167
3.1 Žurnalistika na internetu	75	7.1 Metoda psaní fejetonu		168

7.2	Praktika – fejeton	173	15.6	Budování postav	275
<hr/>			15.7	Praktika – postavy	286
8.	Sloupek	183	15.8	Závěr (rozuzlení)	288
8.1	Rozdíl mezi fejetonem a sloupkem	184	15.9	Rekapitulace	292
8.2	Téma pro sloupek	186	15.10	Sloučení všech částí děje v jeden celek	295
8.3	Praktika – sloupek	188	15.11	Praktika – příběh	301
<hr/>			<hr/>		
9.	Recenze	197	16.	Co dál?	321
9.1	Literární blogerky a blogeři	198	16.1	Spolupráce s médii	324
9.2	Praktika – recenze	199	<hr/>		
<hr/>			17.	Nejčastěji pokládané otázky	331
10.	Komentář	207	<hr/>		
10.1	Praktika	208	18.	Přílohy	341
<hr/>			18.1	Sedmero práv novináře	341
11.	Glosa	221	18.2	Etický kodex novináře	343
11.1	Praktika	222	18.3	Deklarace principů novinářského chování	346
<hr/>			<hr/>		
12.	Soudnička	227	19.	Klíč k praktikám	349
12.1	Praktika	228	<hr/>		
<hr/>			Internetové odkazy		360
13.	Nekrolog	235	Seznam použité literatury		362
13.1	Praktika	236	Rejstřík věcný		364
<hr/>			<hr/>		
14.	Další žurnalistické žánry	241	<hr/>		
<hr/>			<hr/>		
15.	Příběh	245	<hr/>		
15.1	Nápad a námět	245	<hr/>		
15.2	Praktika – knižní námět	253	<hr/>		
15.3	Začátek příběhu – situace	254	<hr/>		
15.4	Hlavní část příběhu – komplikace	263	<hr/>		
15.5	Dialog – obecné informace	269	<hr/>		

— 1.2 — Mohu se psaní naučit?

Ano i ne. Můžete se naučit teorii žánrů a zvládnout problematiku kompozice (vnitřní stavby díla). Můžete rozvíjet svou slovní zásobu k dokonalosti, aby vám sloužila co nejlépe. Můžete se naučit přesně vyjadřovat a můžete perfektně zvládnout různé styly. Můžete se naučit literární řemeslo a znát všechna řemeslná pravidla. Přesto, abyste byli schopní psát, musíte v sobě mít cosi, co čeština trefně nazývá „básnické střevo.“ Jiný tomu říká „talent“ a další „dispozice.“ Jednoduše a prostě řečeno, mělo by vás psaní bavit a jít tak nějak samo od ruky (to však neznamená, že nebudete škrtat a přepisovat).

Mít talent však neznamená, že jde psaní snadno a lehce, ani to neznamená, že se vše podaří „na první dobrou“. Teď jste se určitě zarazili. Na jednu stranu říkám, že když má autor talent, jde mu psaní tak nějak samo od ruky a na druhé straně tvrdím, že to neznamená, že jde snadno. Velice špatně se to vysvětluje. Jde totiž o to, že ten, kdo talent nemá, většinou se nikam neposunuje. I kdyby text přepsal mnohokrát, jeho kvalita většinou nevybočí z průměru, a to ani tehdy, když má dobrého trenéra, tedy lektora tvůrčího psaní. Autorovo snažení má v těchto případech určité mantinely, přes které je prakticky nemožné se dostat. Oproti tomu talentovaný autor se každým škrtem v psaní zlepšuje a mantinely nemá. Pokud má navíc vedle sebe dobrého lektora tvůrčího psaní, může dělat i velké pokroky v relativně krátkém čase. Přesto to ale neznamená, že je dělá lehce a snadno. Zním mnoho talentovaných autorů, kteří „potí krev“ a píší velice pomalu. Ne nadarmo se říká, že umění musí bolet. Nicméně právě proto, že autor bez talentu se nikdy nedostane na stejnou úroveň jako autor talentovaný, mluvíme v lidovém podání často o tom, že talentovanému autorovi jde „psaní tak nějak samo od ruky“. Samo však nejde nikdy nic. Za každou dobrou knížkou, článkem, scénářem apod. je v první řadě kus poctivé autorské dřiny.

Když to shrneme, řekněme, že abyste se mohli naučit tvůrčímu psaní, musíte mít i určitý talent. A máte ho? Budete se divit, ale tuto otázku si kladou jak naprostí začátečníci, tak i slavní autoři. Rozdíl je v tom, že ti slavní si to již nechávají jen a jen pro sebe. Co to vlastně je ten pověstný „talent“?

Řekněme, že to je jakási dispozice vyjádřit slovy pocity, emoce a zážitky, dispozice fabulovat a ovládat svou fantazii ku prospěchu věci a dispozice vytvářet psané materiály, které zaujmou širší čtenářskou obec. To samo o sobě však nestačí. Žádný talent není natolik výrazný, aby se dokázal obejít bez studia teorie, aby se dokázal obejít bez tréninku a usilovné práce. Proto pokud máte talent a přidáte studium řemesla a usilovnou práci, můžete se skutečně stát spisovatelem nebo dobrým novinářem. Všimněte si však, že záměrně píší „můžete se stát“, nikoliv „stanete se“. Bohužel vám nezaručím, že se po zvládnutí této učebnice stanete skutečně dobrým spisovatelem nebo novinářem, i když zrovna máte talent a psaní milujete. Mohu jen doufat a věřit, vycházejíc ze zkušeností z mé výuky, že většině z vás se skutečně podaří zvládnout základy tvůrčího psaní a že budete opravdu umět na požádání napsat skvělý fejeton nebo třeba sloupek, či dokonce povídku. Existují však signály, podle kterých je možné poznat, že se vám to s velkou pravděpodobností nepodaří a že byste se na oblast tvůrčího psaní vrhat neměli. Než se trápit, je lepší si o těchto signálech něco říci.

Co je to?

Talent k tvůrčímu psaní je jakási dispozice vyjádřit slovy pocity, emoce a zážitky, dispozice fabulovat a ovládat svou fantazii ku prospěchu věci a dispozice vytvářet psané materiály, které zaujmou širší čtenářskou obec.

Jak se tedy pozná, že vám bude tvůrčí psaní nejspíš dělat veliké problémy? Je to prosté – hrozně neradi píšete. Když se máte vyjádřit písemně, svírá se vám z toho žaludek. Slohové práce ve škole pro vás vždycky byly utrpením, nikdy jste nevěděli, o čem psát. Popsat jednu stránku byl pro vás vždycky přetěžký úkol. Nikdy by vás nenapadlo trávit volný čas tím, že si budete „jen tak“ něco psát. Psaní vás znervózňuje, stresuje a vyvolává ve vás obavy. Všechno to jsou klasické „symptomy“ člověka, který nemá ono „básnické střevno“. Možná si říkáte, že takový člověk přece nebude chodit do kurzu tvůrčího psaní a nebude si kupovat učebnici. Mýlíte se. Mnoho lidí se domnívá, že tyto „symptomy“ je možné zvládnout, zrušit, vymýtit podobně jako nějaký zlovyk. A chtějí to udělat právě tím, že se takzvaně „psát“ naučí. Pokud se na to budeme dívat takto pragmaticky, pak mohu říci, že se můžete skutečně naučit psát správně životopis nebo napsat referát či obchodní dopis. To se skutečně můžete naučit. S tvůrčím psáním to však nemá vůbec nic společného. Tomu se můžete naučit jen v případě, že je vám psaní skutečně blízké. Nejde totiž jen o jakési technické postupy, o pouhé zvládnutí teorie. Jde o mnohem více. Hezky to ukazuje má následující zkušenost.

Měla jsem v kurzu studenta, který byl velice bystrý a tvrdě dřel. Perfektně zvládl teorii, jeho slovní zásoba byla bohatá a styly ovládal jako málokdo. Řekl si, že psaní se přece dá naučit a že se tedy stane slavným, bohatým a opěvovaným spisovatelem. Jeho plán měl jednu zásadní chybu: dělal to skutečně jen kvůli slávě a bohatství. Psal sice „podle učebnic“, ale zcela bez emocí a prožitků. V jeho materiálech nebyl ani „kousek člověka“. Všechny byly takové zcela neosobní, jakoby prefabrikované. Nakonec pochopil, že psát bez lásky ke psaní skutečně možné není a že to čtenář pozná. Pokud tedy píšete proto, že vás to baví a naplňuje, že cítíte nutkavou potřebu psát, máte obrovskou šanci se psaní skutečně „naučit“. Děláte-li to však proto, že už se vidíte na vyšších stupních společenského žebříčku a ve společenských rubrikách pe-

riodik, potom byste svou energii měli nasměřovat někam jinam. Čtenář má totiž velice dobře vytříbený čich na autory, kteří do svých materiálů nedávají ani kousek sebe a kalkulují jen se svým umem zvládnuté teorie.

Měli byste vědět

Klasické symptomy člověka, který bude mít s tvůrčím psaním velké problémy:

- Hrozně nerad píše.
- Když se má vyjádřit písemně, svírá se mu z toho žaludek.
- Slohové práce ve škole pro něj byly utrpením, nikdy nevěděl, o čem psát.
- Popsat jednu stránku je pro něj vždy přetěžkým úkolem.
- Nikdy by ho nenapadlo trávit volný čas tím, že si bude „jen tak“ něco psát.
- Psaní ho znervózňuje, stresuje a vyvolává v něm obavy.

V tak zvaném procesu „učení se psaní“ hraje roli nejen jistá teorie, kterou musí autor obsáhnout a my se jí budeme samozřejmě věnovat, ale rovněž celá řada praktických cvičení určených zejména pro rozšiřování slovní zásoby a její dobré ovládnutí. V mých docházkových kurzech pořádaných v Praze tato cvičení a verbální tréninky děláme a jsou ve velké oblibě. V této učebnici většinu z nich najdete ve formě praktik s následným klíčem v závěru učebnice. Uvidíte, že pokud tato praktika budete poctivě dělat, vaše slovní zásoba se rozšíří a že ji budete umět dobře ovládat. Obecně jistě znáte radu, že každý autor musí hodně číst, aby měl dobrou slovní zásobu. Četba je samozřejmě důležitá, ale má jedno velké úskalí. Většinou se přimějeme číst jenom to, co nás baví a zajímá. To prakticky znamená, že čteme jenom určitý druh literatury a jen určitou skupinu autorů. Pohybujeme se tak jen v určitém okruhu slovní zásoby a také se učíme frázím a klišé. Aby

se tento kruh přetnul, je třeba dělat i další cvičení a různé tréninky, které podpoří budování slovní zásoby a práci s ní. A právě taková cvičení budete nacházet v závěru každé lekce pod názvem „praktika“. Kromě toho je důležité přinutit se občas sáhnout po knížce, kterou byste si nikdy normálně nekoupili, a prostě se přimět k jejímu přečtení. Ideální jsou k tomu knihovny, abyste si takové knihy nemuseli kupovat. Když budete tento přístup praktikovat několikrát do roka, poznáte i zcela jiný způsob vyjadřování, než který je vám blízký, a mnohému se naučíte.

Měli byste vědět

Četba je důležitá, ale má jedno velké úskalí. Většinou se přimějeme číst jenom to, co nás baví a zajímá. To prakticky znamená, že čteme jenom určitý druh literatury a jen určitou skupinu autorů. Pohybujeme se tak jen v určitém okruhu slovní zásoby a také se učíme frázím a klišé. Aby se tento kruh přetnul, je třeba dělat i další cvičení a různé tréninky, které podpoří budování slovní zásoby a práci s ní.

— 1.3 — Tvůrčí psaní jako koníček

Pokud máte tvůrčí psaní jako svůj koníček, jste nejšťastnější lidé na světě, to mi můžete věřit. Abyste se mohli své zálibě věnovat, potřebujete jen pero a papír. V dnešní době je samozřejmě základním nástrojem každého „psavce“ počítač, ale upřímně řečeno, jde-li jen o zálibu určenou pro příjemné trávení volného času, nemusí být počítač naprostou nutností. Pokud budete chtít své materiály publikovat, budete počítač samozřejmě potřebovat, protože se dnes již v jiné než elektronické podobě rukopisy ani neodevzdávají. Znam však mnoho autorů, kteří píší jen perem do svých papírových sešitů a s velikým úspěchem čtou potom

své výtvořily hlavně přátelům na různých večírcích. Je to klasické psaní „záliba“, je krásné, pohodové a naprosto svobodné. Abyste se mu mohli věnovat, nemusíte nikam chodit, nikam jezdit, za nic platit. Nepotřebujete žádné drahé náčiní, je vám jedno, jestli je venku hezky nebo ošklivo. Netlačí vás žádné termíny, kdy musíte co odevzdat, a nikdo vás netlačí do témat, kterými se nechcete zabývat. A i když nemáte žádné jiné ambice než potěšit svým psaním své nejbližší okolí, paradoxně máte největší šanci být skutečně hodně dobří. Máte totiž na své psaní nejvíce času a máte největší osobní svobodu.

K psaní do sešitu je třeba ještě dodat, že není vůbec špatné ani jako součást běžného procesu vzniku literárních děl. Dnes nám to může připadat úsměvné, ale Karel Čapek například ve svých spisech zmiňuje, že si nedovede představit, že by psal na psacím stroji. Tužka je pro něj důležitá, může ji okusovat a pohrávat si s ní. Také zmiňuje, jak rád ručně škrtná a přepisuje. Každému zkrátka vyhovuje něco jiného. Třeba také patříte k těm autorům, kteří k psaní potřebují šustění papíru a konec své tužky. V takovém případě můžete klidně psát tužkou na papír. Má to jedinou výhodu – bude vás čekat přepsání textů do počítače. Ne, nespletla jsem se. Skutečně jsem to označila za výhodu. Člověk je velmi líný tvor a přepisovat se mu nechce. Proto vás takové počínání přinutí nepřepisovat zbytečnosti. Nebudete zbytečně upovídání a díky přepsání ještě dost věcí vyškrtáte. Hemingway psával ze stejných důvodů vstoje!

Bohužel, psaní „záliba“ má u většiny autorů poměrně klasický průběh. Díky tomu, že pro svou tvorbu máte ty nejlepší podmínky, vznikají zajímavé materiály, které se líbí. A okolí vás začne postupně tlačit k tomu, že byste „s tím psaním měli začít něco dělat“. Začnou se vás ptát, proč to nepošlete někam do časopisu, proč svou práci nenabídnete. Začnou do vás rýpat, že je vás škoda jen pro takové psaní pro pár přátel, že si vaše materiály zaslouží více pozornosti. Že byste se měli více snažit a měli se začít protlačovat

do médií. A vám to začne vrtat v hlavě. Co když mají pravdu? Co když jsou ty mé materiály skutečně tak dobré, že bych mohl/mohla uspět na trhu? Co když dělám chybu, že jsem skromný nebo skromná? A jak vám to začne vrtat hlavou, začnete samozřejmě uvažovat o tom, že by vůbec nebylo špatné občas někde něco opublikovat a třeba si tím i nějaký ten peníz přivydělat. Pokud nemáte počítač, budete si ho muset koupit. A pokud jste až dosud neměli žádné velké ambice, budete se muset změnit. Protože jen velké ambice vás mohou nabít dostatečnou energií, kterou potřebujete, abyste bez velkých škrábanců přežili prvá odmítnutí.

Měli byste vědět

Časem začnete uvažovat o tom, že by vůbec nebylo špatné občas někde něco opublikovat a třeba si tím i nějaký ten peníz přivydělat. Pokud nemáte počítač, budete si ho muset koupit. A pokud jste až dosud neměli žádné velké ambice, budete se muset změnit. Protože jen velké ambice vás mohou nabít dostatečnou energií, kterou potřebujete, abyste bez velkých škrábanců přežili prvá odmítnutí.

Stane se totiž, že vyberete ze své tvorby materiály, které považujete za ty nejlepší, materiály, které měly u přátel a rodiny největší úspěch. Vyberete si, většinou zcela náhodně, nějaký časopis a tam své materiály pošlete. A čekáte na odpověď. Ve většině případů obdržíte odmítnutí. Je to logické – vy totiž netušíte, co v dané chvíli redakce potřebuje. V každé redakci se čísla připravují s předstihem a existuje určitý plán. V mnoha směrech se do něj nemusíte trefit, zejména pokud si ne zrovna šťastně vyberete časopis. Zažila jsem například, jak jedna autorka obeslala takřka všechny české deníky moc hezkým fejetonem o psech. Protože obdržela jen samá děkovná odmítnutí, byla velmi zklamaná a začala si myslet, že fejeton je

špatně napsaný. Dala mi ho přečíst a já jsem musela konstatovat, že to je moc pěkný fejeton. Chyba byla jinde. Poradila jsem jí, ať materiál nabídne časopisu zaměřenému na chov psů. Učinila tak a uspěla na první pokus. Co z toho plyne? Že vás v začátku, kdy budete od fáze „psaní jako záliba“ přecházet k fázi „psaní jako přivýdělek“, čeká hodně drobných zklamání. A tady hrozí jedno velké nebezpečí. Představte si, že doposud jste si jen tak svobodně psali a bylo vám u toho moc hezky. Přátelé a nejbližší okolí vás chválili a opěvovali, měli jste úspěch a uznání. A najednou, když své materiály začnete nabízet, tak vám chodí odpovědi „děkujeme, ale materiál se nám momentálně nehodí“. Stane se vám to jednou, dvakrát, desetkrát. Potom vám přijde odpověď, že vám materiál sice otisknou, ale že chtějí, abyste tohle a tohle přepsali, udělali to jinak, vypustili toto a přidali tamto. Vaše svoboda, stejně tak jako vaše sebevědomí, začne dostávat pořádné trhliny. A nejméně polovina z vás v tomto zásadním okamžiku udělá chybné rozhodnutí – přestane psát. Vydedukujete si z toho závěr, že vám okolí neříkalo pravdu, že vám jen chtěli udělat radost, potěšit vás a že vaše materiály zdaleka nejsou tak dobré, jak se původně zdálo. Zanevřete na psaní a začnete radši hrát třeba tenis...

Měli byste vědět

Při prvním oslovení redakcí udělá většina z vás stejnou chybu: vyberete ze své tvorby materiály, které považujete za ty nejlepší a které měly u přátel a rodiny největší úspěch. Vyberete si, zcela náhodně, nějaký časopis a tam své materiály pošlete. A čekáte na odpověď. Ve většině případů obdržíte odmítnutí. Je to logické – vy totiž netušíte, co v dané chvíli redakce potřebuje. Stane se vám to jednou, dvakrát, desetkrát. A nejméně polovina z vás v tomto zásadním okamžiku udělá chybné rozhodnutí – přestane psát.

Vy sami jste přišli o skvělý koníček a svět možná o talentovaného spisovatele nebo spisovatelku. Pokud je vám psaní skutečně koníčkem a trávíte s ním většinu svého volného času, počítejte dopředu s tím, co přijde. Teď už to víte a můžete se dobře připravit, abyste neskončili tak, že se svého koníčku nakonec, ku škodě své i ostatních, vzdáte. Pomůže vám v tom šestnáctá kapitola této učebnice, kde spolu otevřeme tajemnou komnatu vašeho budoucího úspěchu. Tam se dozvíte, jak správným způsobem oslovovat redakce, jak si pro svůj materiál správně vybrat časopis nebo noviny a jak to všechno zprodukovat tak, aby byla šance na přijetí vašeho materiálu co největší. Do té doby si však odpovězte sami sobě na nejdůležitější otázku: „Jsem ochoten a schopen vzdát se určité míry tvůrčí svobody?“ Než dojdete k šestnácté kapitole, měli byste mít v odpovědi na tuto otázku jasno. A pokud bude odpověď znít „ne“, potom vám upřímně radím, abyste si ponechali psaní skutečně jen jako svou zálibu určenou pro nejbližší přátele a okolí. Ušetříte si totiž mnoho strastiplných okamžiků.

— 1.4 — Tvůrčí psaní jako přivýdělek

Již jsem to nařkla v předchozí kapitole – zdá se to být docela ideální. Zatímco většina lidí za své koníčky platí nemalé peníze, vy můžete dělat, co vás baví a ještě to dokonce i prodat a něco si přivydělat. Zní to skoro jako pohádka, jako sen.

Řekněme, že odpověď na otázku, zda jste schopni vzdát se určité míry tvůrčí svobody, by zněla „ano“. Jste tedy připraveni na to, že své materiály, které nabídnete, budete muset měnit a přepisovat podle představ různých redaktorů či šéfredaktorů. Musíte se také připravit na to, že se budete učit nové disciplině – psát tak zvaně na klíč a dodržovat termíny. Časem totiž zjistíte, že je snazší se předem s redakcí domluvit, co by potřebovali, jaké téma byste pro ně mohli zpracovat než nabízet z toho, co už máte. Tím se z vás stane tak zvaný „externista“, neboli člověk, který externě přispívá do novin a časopisů.

Začnete se zlehoučka otrkávat a zvykat si, že najednou musíte dokončit materiál, i když na to zrovna vůbec nemáte náladu, protože máte zkrátka termín odevzdání. Zatímco dříve jste si psali jen pro radost a když se vám chtělo, najednou nesete už i určitou zodpovědnost a to obnáší psát, i když se vám zrovna nechce. A nemyslete si, někdy to opravdu není snadné, protože to není stejné jako zatloukat hřebíčky. Když je vám zrovna smutno na duši, protože třeba prožíváte těžkou životní situaci ve svém osobním životě, se kterou jste samozřejmě předem ani náhodou nepočítali, zkuste najednou vychrlit vtipný a veselý fejeton. Bohužel, redakce s fejetonem počítá, a když ho nedodáte v termínu, můžete si také zavřít dveře k další spolupráci. Mnoho externistů takto skončí vlastně ještě dříve, než by vůbec pořádně začali. Neuvědomují si zodpovědnost, kterou najednou ze dne na den jejich práce obnáší, a myslí si, že jeden den sem nebo tam v odevzdání nic nezmění. Redakce však ví, proč má termíny odevzdávek, korektury si také žádají svůj čas stejně jako práce grafiků. A tiskárna pochopitelně také nepočká... A co čtenáři, zvyklí dostávat svůj časopis včas? Chápete? Externista je člověk, který má zodpovědnost a očekává se od něj určitá míra osobní disciplíny. Proto s tím počítejte předem, než se začnete pokoušet udělat si ze své záliby příjemný přivýdělek. Příjemný bude totiž jen tehdy, pokud budete dodržovat všechna pravidla. V opačném případě spolupráce nenadchne ani redakci, ani vás a bude všem jen pro zlost.

Za zmínku stojí i fakt, že dnes není úplně snadné najít redakci, která bude za vaši práci platit honoráře. Týká se to zejména internetových médií. V tištěných novinách a časopisech je vyplácení honorářů naprosto běžná věc. Na internetu se ale budete setkávat s tím, že vám místo peněz budou nabízeny různé služby nebo produkty, například knížky, vstupenky do divadel, nebo třeba reklama na nějakém internetovém portálu zdarma. Do začátku bych každému zájemci o profesionální psaní doporučila, aby nejprve začal spolupracovat s nějakou takovou redakcí, která jako

odměnu nabízí získání praxe a fakt, že se něco adept naučí. Například i já každou chvíli hledám spolupracovníky pro náš portál www.mamtalent.cz a protože si nemůžeme dovolit platit honoráře, nabízím těmto zájemcům možnost naučit se psát. V praxi to znamená, že je třeba pošlu udělat nějaký rozhovor a když ho napíše, tak jim ho opoznámkuji a vysvětlím, co je špatně a proč. Adept rozhovor upravuje tak dlouho, dokud s ním nejsem spokojená a pak ho můžeme publikovat. Výsledkem takové spolupráce je oboustranná spokojenost. Já mám příspěvky pro svůj web a adept získá zkušenosti a hodně se toho naučí. Pokud vydrží, není problém dát mu po určité době spolupráce i písemné doporučení. Některá taková spolupráce je pro každého začátečníka ideální.

Měli byste vědět

Najednou musíte dokončit materiál, i když na to zrovna vůbec nemáte náladu, protože máte zkrátka termín odevzdání. Zatímco dříve jste si psali jen pro radost, najednou nesete už i určitou zodpovědnost.

Někdy to opravdu není snadné, zkuste najednou vychrlit vtipný a veselý fejeton, když třeba prožíváte těžkou životní situaci ve svém osobním životě. Bohužel, redakce s fejetonem počítá, a když ho nedodáte v termínu, můžete si také zavřít dveře k další spolupráci.

Mnoho externistů takto skončí vlastně ještě dříve, než by vůbec pořádně začali.

Jakmile se stanete úspěšným externistou, začnou se dít věci, které vám již teď mohou popsat. Nejprve budete prožívat euforii a budete nadšení. Zejména první zveřejněné materiály z vás udělají u rodiny a přátel hvězdu. Všichni na vás budou hrdí. Budete se velmi těšit na chvíle strávené psaním, protože váš den se začne dělit na dobu, kdy děláte své „civilní zaměstnání“, a na dobu, kdy

píšete. Psaní vám přitom bude připadat stále zajímavější, dokonce mnohem zajímavější než to, co celý den řešíte v zaměstnání se svým šéfem, kde to je den co den více méně stejné. Najednou zjistíte, že si za měsíc vyděláte na honorářích za psaní 6 tisíc a stačí vám k tomu vlastně jen víkendy nebo pár večerů, zatímco za celoměsíční dřinu ve svém klasickém zaměstnání si nakonec přinesete domů třeba 15 tisíc čistého. Začne vám to vrtat v hlavě, budete chvíli počítat. Objeví se vám v hlavě myšlenka, že kdybyste se živilí jen psaním, měli byste více času i peněz a méně starostí.

Osobně vám doporučuji neukvapovat se a ponechat si své současné zaměstnání co možná nejdéle. Na psaní je pěkné to, že se dá dělat po večerech a víkendech a může se tak stát zajímavým přivýdělkem. Stanete-li se však na svých honorářích zcela závislými, bude vás čekat nelehký autorský život. Proč? Protože vás najednou začne zajímat počet publikovaných materiálů do měsíce. Ano, začne vás zajímat POČET, MNOŽSTVÍ a začne vás zajímat víc než cokoli, co vás v souvislosti s psaním zajímalo dříve. Zatímco dříve, když jste ještě měli své hlavní zaměstnání, mohli jste mávnout rukou nad odmítnutým materiálem, teď už to nejde tak lehce. Každý odmítnutý materiál pro vás znamená menší měsíční příjem. Stanete se otrokem své záliby, a to doslova. Vaše svoboda bude ta tam. Mějte to na paměti, než v euforii a nadšení dáte ve svém zaměstnání výpověď.

Měli byste vědět

Stanete-li se na svých honorářích zcela závislými, bude vás čekat nelehký autorský život. Najednou vás začne zajímat počet publikovaných materiálů do měsíce. POČET, MNOŽSTVÍ vás začne zajímat víc než cokoli, co vás v souvislosti s psaním zajímalo dříve. Stanete se otrokem své záliby. Vaše svoboda bude ta tam. Každý odmítnutý materiál bude totiž pro vás znamenat menší měsíční příjem.

Dalším faktorem, který hovoří pro setrvání v současném zaměstnání, je i jistá opotřebenost, která přichází u autorů věnujících se psaní plným časem daleko rychleji. Vaše zaměstnání se mnohdy může stát velice cenným zdrojem inspirace, což vidíme na mnoha píšících lékařích nebo třeba právnících. Takže žádné ukvapování, přejít na volnou nohu se dá vždy! Možná se usmíváte a říkáte si: „Ona s námi jedná jako s dětmi!“ Nikoliv. Mám již své zkušenosti a nechci se znovu dožít okamžiku, kdy mi zazvoní kterýkoliv z kurzistů u dveří a bude říkat: „Vy jste mě nevarovala, že život autora na volné noze je tak těžký!“

— 1.5 — Tvůrčí psaní jako hlavní obživa

Je zajímavé, že mnoho účastníků kurzů se již na jejich počátku zajímá o to, jak vlastně vypadá život autora. Ptají se, jaké to je být „na volné noze“ a ve skrytu duše touží po této svobodné kariéře. Někteří se dokonce ptají, zda mají po absolvování kurzu ihned zanechat svého současného zaměstnání a začít se plně věnovat jen a jen psaní. Jak to tedy s tím sladkým životem na volné noze vlastně je?

Věřte nebo ne, jen málokdo se má tolik co ohánět, jako autor na volné noze. Zakázky si sháníte sami, co prodáte, to prodáte... Náklady za telefony i dopravu nesete na svých bedrech a nikdo nepočítá s tím, že by vám je uhradil. Máte přeci honorář! Abyste si vydělali alespoň těch průměrných 20 tisíc měsíčně, budete to pro vás znamenat pořádnou honičku. Budete muset prodat televizi buď alespoň 3 scénáře nějakého průměrného pořadu měsíčně, nebo budete muset opublikovat nejméně 5 rozsáhlejších materiálů v tisku. To všechno do jednoho měsíce. Jistě uznáte, že to není zrovna málo! Ne že byste to nezvládli napsat, ale daleko složitější je sehnat zákazníky, kteří si od vás vaše „zboží“ koupí. Běžným rysem života na volné noze tak je fakt, že jeden měsíc si vyděláte hodně a druhý třeba nic, nebo že se tři měsíce nezastavíte a potom nemáte půl roku do čeho píchnout.

Měli byste vědět

Běžným rysem života na volné noze tak je fakt, že jeden měsíc si vyděláte hodně a druhý třeba nic, nebo že se tři měsíce nezastavíte a potom nemáte půl roku do čeho píchnout.

Protože vás při životě na volné noze zajímá hlavně počet publikovaných materiálů do měsíce, musíte přece platit složenky a z něčeho žít, o to méně máte šanci si vybírat. Nemůžete na jednu odmítnout téma jen proto, že byste o něčem takovém za normálních okolností ani psát nechtěli. Nemůžete odmítnout ryze komerční zakázku nevalné kvality i nápadu, protože zrovna taková je třeba dobře honorovaná. A nebudete se ani moc bránit, když vám redakce začne materiály měnit, protože buď k tomu dáte souhlas, nebo se s vámi prostě rozloučí. Když jste ale na volné noze, nemůžete si moc často dovolit ten luxus říkat „sbohem a šáteček“.

Můžete mi věřit, že vím, o čem mluvím. Jako autorka na volné noze jsem prožila 15 let a po většinu času mým velikým štěstím byly televizní pořady, na které jsem měla dlouhodobější smlouvy, a tedy i záruku každotýdenní práce. Samozřejmě a jak jinak, právě za tyto typy pořadů jsem byla vždycky kritikou nejvíce vláčena. Osobně jsem si však tento problém dávno vyřešila, řekla jsem si totiž: „Psaní je můj život a chci se mu věnovat plným časem. Z něčeho ale musím také žít, takže neposuzuji zakázky podle toho, jestli to je komerční brak nebo ne. Zakázku příjmu tehdy, pokud vím, že se pod ni budu schopná bez pocitu studu podepsat vlastním jménem.“ A mohu říct, že se do dnešního dne skutečně nestydím za nic, pod čím byl můj podpis. Je důležité, pokud se na tuto dráhu dáte, abyste si také vytvořili vlastní stanovisko a postoj. Překvapí vás totiž, jak často budete s tímto problémem konfrontováni. Zjistíte, že autoři se dělí v podstatě na dvě

skupiny – na ty, kteří přijímají komerční zakázky, a na ty, kteří je nepřijímají. Bohužel, ti druzí těmi prvními velmi často opovrhují. Z vlastní zkušenosti ale musím říct, že většinou zcela neoprávněně. Zažila jsem dost případů, kdy byl takový autor nakonec dohnán finančním nedostatkem k tomu, aby šel škemrat o komerční práci, a najednou s údivem zjistil, jak je to složité, úmorné a kolik si to žádá tvůrčí energie. Hodně lidí si totiž myslí, že pracovat na komerčních projektech žádnou práci nestojí, že je to vlastně jen takové nějaké „halabala“ a spousta peněz k tomu. Ve skutečnosti jsou to ale dost tvrdě vydřené honoráře. To vám potvrdí každý, kdo si to na vlastní kůži zkusil.

O čem se nemluví

Autoři se dělí v podstatě na dvě skupiny – na ty, kteří přijímají komerční zakázky, a na ty, kteří je nepřijímají. Bohužel, ti druzí těmi prvními velmi často opovrhují. Z vlastní zkušenosti ale musím říct, že většinou zcela neoprávněně. Hodně lidí si totiž myslí, že pracovat na komerčních projektech žádnou práci nestojí, že je to vlastně jen takové nějaké „halabala“ a spousta peněz k tomu. Ve skutečnosti jsou to ale dost tvrdě vydřené honoráře. Je důležité, pokud se na profesionální psaní dáte, abyste si k problému komerční a nekomerční tvorby vytvořili vlastní stanovisko a postoj.

Jak tedy zní odpověď – dělat psaní jako hlavní obživu, nebo ne? Pokud je pro vás psaní hodně důležité, pak asi ano. Uvědomte si však, že nemusíte za každou cenu být na volné noze. Můžete se nechat zaměstnat v nějaké redakci a mít jistotu určitého měsíčního příjmu. Nenechte se zlákat vidinou lehkého výděлку a spousty volného času, vyspávání do desíti a neexistencí šéfa. Život na volné noze je vhodný jen pro autora maximálně disciplinovaného, schopného striktně dodržovat dohodnuté termíny a plnit zadané

úkoly vzorně, aniž by měl nad sebou stále přítomný bič a dohled. Jestli tohle neumíte, nezkoušejte s tím začít. Život na volné noze by vás zavedl tak maximálně do dluhů a problémů.

Měli byste vědět

Život na volné noze je vhodný jen pro autora maximálně disciplinovaného, schopného striktně dodržovat dohodnuté termíny a plnit zadané úkoly vzorně, aniž by měl nad sebou stále přítomný bič a dohled.

— 1.6 — Jaká je šance stát se slavným?

Chcete slyšet upřímnou odpověď? Ta šance je zatraceně malá... Ale jak víme všichni, naděje umírá poslední a důležité je to alespoň zkusit. Pojďme si tedy trochu o té psavecké slávě popovídat.

Představa, že se narodí geniální spisovatel a jakmile napíše svou prvotinu, stane se slavným, je přece jenom poněkud zkreslená. Je třeba si uvědomit ihned na počátku této dráhy, že úspěch je mrška vrtkavá a ze všeho nejméně je ovlivněn talentem autora. Stát se úspěšným spisovatelem nebo třeba scenáristou v sobě v první řadě zahrnuje velkou míru flexibility. Věřte nebo ne, dokud stojíte na počátku své dráhy a nikdo vás zatím ještě nezná, jste ve skutečnosti nejsvobodnější. Můžete si psát, co chcete a jak chcete. Ve chvíli, kdy začnete jednat o vydání své knihy nebo třeba o natočení svého scénáře, začnete se dostávat do soukolí showbyznysu, ve kterém vás začne ovládat a usměrňovat celá řada lidí. Zjistíte, že to, co jste vytvořili a honosně nazývali například románem, není ničím jiným než pouhým produktem, výrobkem, který se musí dobře prodávat. Na prodej toho vašeho výrobku má přitom každý jiný názor a vy se začnete dostávat do nemalého tlaku. Najednou zjistíte, že prostor vaší tvůrčí autorské

svobody se začne povážlivě zmenšovat a že v zájmu prodejnosti výrobku, v zájmu toho „být na pultech“, začnete najednou slevovat a slevovat a slevovat... až si nakonec budete klást otázku, zda je to skutečně to, co jste chtěli vlastně napsat.

O čem se nemluví

Zjistíte, že to, co jste vytvořili a honosně nazývali například románem, není ničím jiným než pouhým produktem, výrobkem, který se musí dobře prodávat. Na prodej toho vašeho výrobku má přitom každý jiný názor a vy se začnete dostávat do nemalého tlaku.

Být známým a úspěšným autorem, dostat se na úroveň Hrabalů, Páralů, Vieweghů a Pavlowských, to znamená mít i pořádný kousek štěstí, potkat ty „správné“ lidi a někdy také mít na to všechno ten „správný žaludek“. Přesto to není cíl nemožný a lze ho dosáhnout. Budete-li si to však představovat jako ideální způsob obživy, kdy si v teple domova budete psát na papír své fantazie a „oni“ vás za ně budou platit, budete zklamaní. Dnes a denně budete svádět boj se svým vlastním já a budete se ptát sami sebe, zda skutečně chcete psát zrovna takto... A protože většinou musíte platit účty, budete psát mnoho věcí tak, jak byste je jinak nenapsali. Jednou za čas se vám podaří napsat něco, do čeho vám nebude zasahovat mnoho lidí, ale jinak budete ve vleku komerce. A váš talent? Ten bude přebudován na schopnost reagovat na požadavky vydavatele, šéfredaktora nebo televizního dramaturga... Bude přebudován na jakousi flexibilitu, která z vás může udělat žádaného autora (žádaného ze strany zadavatele). Žádaný autor se potom, pokud bude mít hodně dobře vedenou svou vlastní reklamní kampaň a bude co nejvíce vidět na veřejnosti, může stát zároveň autorem slavným. Proč myslíte, že má třeba Halina Pawlowská tak často

nejrůznější své pořady v televizi? Žijeme bohužel v době, kdy je známý obličej velmi důležitou komoditou. „Ta Pawlowská z televize“ prodá samozřejmě mnohem více výtisků své knihy než jen „nějaká“ Pawlowská.

Měli byste vědět

Jednou za čas se vám podaří napsat něco, do čeho vám nebude zasahovat mnoho lidí, ale jinak budete ve vleku komerce. A váš talent? Ten bude přebudován na schopnost reagovat na požadavky vydavatele, šéfredaktora nebo televizního dramaturga. Bude přebudován na jakousi flexibilitu, která z vás může udělat žádaného autora. Žádaný autor, pokud bude mít hodně dobře vedenou svou vlastní reklamní kampaň a bude co nejvíce vidět na veřejnosti, se může stát autorem slavným.

Připravte se také na to, že stát se slavným a známým autorem obnáší pořádnou dávku dřiny. Ať už píšete pro nakladatele, nebo třeba pro televizi, vždycky to od vás bude vyžadovat mnoho hodin strávených přípravou (než vůbec budete moci začít psát) a někdy i hodiny strávené na telefonu. Studenti se vždy diví, co všechno spadá například do povinností scenáristy a že to zdaleka není vždy jen a pouze psaní. A kromě toho, pokud budete chtít být slavní, bude vám moře času zabírat právě práce na vlastní slávě. Budete muset jezdit po besedách, po různých akcích, dávat rozhovory a hodně se ukazovat. K tomu ale stále platí, že potřebujete spoustu času hlavně k tomu, abyste mohli dobře psát. Budete „makat“ 20 hodin denně, abyste se dostali na vysněnou příčku, to vám tady s jistotou říkám. Váš výsledek je přitom nejistý, protože není nic vrtkavějšího nežli sláva. A bohužel nic pravdivějšího než známé přísloví: lidská sláva, polní tráva...

Měli byste vědět

Budete „makat“
20 hodin denně,
abyste se dostali na
vysněnou příčku,
to vám tady s jistotou
říkám. Váš výsledek
je přitom nejistý,
protože není nic
vrtkavějšího nežli
sláva.

O čem se nemluví

Chcete být dobří,
nebo slavní? Je si totiž
třeba uvědomit,
že v současné
mediální době to
vůbec nejsou stejné
věci. Udělat někoho
slavným, to je jen
otázka dobře
připravené kampaně.
Stát se skutečně
dobrým spisovatelem,
to je záležitost
mnohem složitější.

Ze všeho nejdůležitější je však, abyste si udělali jasno v jedné věci – chcete být dobří, nebo slavní? Teď se možná smějete a říkáte, že nejradši oboje současně. To by byl samozřejmě ideální stav. Ale kdybyste si skutečně měli vybrat, budete chtít být spisovatelem dobrým, nebo slavným? Je si totiž třeba uvědomit, že v současné mediální době to vůbec nejsou stejné věci. Udělat někoho slavným, to je jen otázka dobře připravené kampaně. Stát se skutečně dobrým spisovatelem, to je záležitost mnohem složitější. Buďte opatrní, abyste kvůli honičce za slávou nakonec nezapomněli, proč jste se psaním kdysi vlastně začínali. Každá sláva dříve či později pomine. Dobrá knížka, dobrý článek, reportáž, sloupek nebo fejeton, ty zůstávají. Rozhodněte se, co z toho je pro vás tím skutečným hnacím motorem. Ušetříte si tak mnohá zklamání.

Závěrem vám prozradím jedno velké tajemství: Nemyslete si, že až budete vydávat svou desátou knihu a točit svůj padesátý scénář, že si budete jistí svým talentem. Možná, že vás doba přinutí se tak „naoko“ tvářit. Ve svém nejhlubším nitru však budete pochybovat. A při zpětném pohledu si budete říkat, že jste to měli napsat úplně jinak... Nezoufejte! Tím netrpíte jen vy, ale všichni (nearogantní, nenamyšlení a poctiví) autoři!

— 1.7 — **Odvážnému štěstí přeje!**

Stát se spisovatelem nebo novinářem bylo, bez nadsázky, před čtvrtstoletím podstatně složitější než dnes. V první řadě neexistoval internet. Ano, skutečně neexistoval. Uměli jsme žít bez něj. Na dopis z Ameriky se čekalo týden. Jedním z velkých snů normálních lidí v ČR toho času bylo mít doma pevnou telefonní linku. Byla to vzácnost, a když jste podali žádost, běžně jste na zavedení telefonu čekali roky. Běhalo se tedy telefonovat do veřejných telefonních budek, protože mobily samozřejmě v té době nikdo neznal. Žilo se pomaleji a klidněji. Když vás chtěl zaměstnavatel odvolat z dovolené, nebylo úplně snadné vás vůbec sehnat, když se nešlo snadno kamkoliv dovolat. Nikdo nečekal, že na svůj dopis obdrží odpověď do hodiny. E-maily neexistovaly a bylo jasné, že někdo si musí dopis přečíst, pak na něj odepsat a pak ho z pošty odeslat. Týden sem, týden tam... Byl to hodně jiný svět než ten dnešní.

Když chtěl někdo mluvit k masám, mohl tak činit jen prostřednictvím sdělovacích prostředků a ty byly docela slušně stráženy. Jen tak někdo se k publikování nedostal. Prosadit se a získat si důvěru redakce, to stálo hodně úsilí. Když někdo psal do novin nebo časopisu, hodně to znamenalo. Okolí uctivě pokyvovalo hlavou – to je ten, co píše do novin! Něco takového mělo svou váhu. Co bylo v novinách, tomu lidi hodně věřili.

Dnes může mluvit k lidu každý a velmi snadno. Založení blogu nebo vlastního webu je otázkou chvilky.

Vyjadřovat se můžete k čemukoliv a nemusíte se bát, že dostanete tzv. přes prsty. Dnes je každý „novinářem“ během minuty a novinářská profese tak dostává dnes a denně pořádně na frak. Čeho je moc nebo je snadno dostupné všem, to ztrácí svou hodnotu. Proto dnes nemá novinářská profese prestiž, kterou dříve mívala. Každý jouda, který o této práci nic neví, se může vyjadřovat veřejně k čemukoliv a hrát si na novináře. Technologický pokrok

má tak vždy svůj rub i líc. Jak je skvělé, že se dnes tak snadno může každý veřejně vyjadřovat! Jak je nevděčné, že to může dělat snadno opravdu každý!

Podobně snadné je dnes i vydání knihy. Dříve bylo něco takového pro jednotlivce naprosto finančně nedostupné. Dnes už nemusíte čekat, až některé nakladatelství přijme k vydání váš rukopis. Můžete si svou knihu vydat sami. Díky kvalitnímu digitálnímu tisku dokonce není problém vydat knihu v nákladu deseti výtisků a nevyjde vás to vůbec nijak příliš drahο. Proto stále více autorů řeší svůj problém s nalezením nakladatelství po svém – sami si knihu vydají. Protože zájemců o tento způsob průniku na literární trh stále přibývá a také proto, že dnes jsou technologie skutečně jinde než před deseti lety, je určitě na čase věnovat tomuto způsobu vydávání knih v této učebnici místo.

— 1.7.1 — Vydání knihy vlastním nákladem

Žádné složité obíhání nakladatelství, žádné hádání se o to, co je třeba přepsat nebo vyškrtat. Obálka knihy dle vašeho gusta, protože si ji děláte sami. Více peněz z prodeje a pohodička v tom, že vám do toho vůbec nikdo nemluví. Tak v očích mnoha autorů vypadá vydání knihy vlastním nákladem. Věci ale často nejsou takové, jaké se na první pohled zdají...

Najít nakladatele pro rukopis, to dnes vůbec není jednoduchá záležitost. Najít ho pro autorovu prvotinu, to je naprosté martyrium. Znáám to dobře, protože má literární agentura MÁM TALENT se věnuje hlavně začínajícím autorům a jejich prvotinám.

Autoři, kteří se pokusili svou prvotinu nabízet nakladatelstvím, mají obdobnou zkušenost. Už vědí, jaké to je, když obesílají nakladatele a z nich odpoví jen každý desátý. Z těchto odpovědí je většina z kategorie „děkujeme, ale rukopis se nám momentálně nehodí do edičního plánu“. Je to úmorná činnost, která většině autorů navíc nenápadně, ale jistě ukusuje ze sebevědomí a bere

víru, že někdy něco skutečně vydají. Ti hodně vytrvalí to vydrží rok. Potom svou snahu buď vzdají a raději se vrhnou na jinou svou zálibu, nebo udělají zásadní rozhodnutí, které zní: „Vydám si to sám!“

O čem se nemluví

Nabízení prvotiny nakladatelstvím je úmorná činnost, která většinou autorů nenápadně, ale jistě ukusuje ze sebevědomí a bere víru, že někdy něco skutečně vydají.

Na českém literárním trhu vychází rok co rok přibližně 18 tisíc knižních titulů. Z toho beletrie činí každoročně mezi pěti až šesti tisíci tituly. Kdyby knihkupectví měla mít od každé takové knížky jednu, budou potřebovat pořádný kus místa k jejich vystavení. Šance, že zrovna tu vaši návštěvník najde, je mizivá. Konkurence je obrovská. Uvažování čtenářů je přitom velmi přímočaré a jednoduché – aby zaplatili za knihu v průměru 240 korun, musí jim to tzv. stát za to. Bude právě ta vaše prvotina vydaná vlastním nákladem stát za to?

S odpovědí na tuto otázku souvisí velmi mnoho dalších věcí. Vezměme to tedy hezky popořádku.

Měli byste vědět

Na českém literárním trhu vychází rok co rok přibližně 18 tisíc knižních titulů. Z toho beletrie činí každoročně mezi pěti až šesti tisíci tituly. Kdyby knihkupectví měla mít od každé takové knížky jednu, budou potřebovat pořádný kus místa k jejich vystavení. Šance, že zrovna tu vaši návštěvník najde, je mizivá.

— 1.7.2 — Obsah

I když to první, co knihu prodává, je nepochybně obálka a reklama, pokud bude výtvar obsahově špatný, dobrou službu autorovi neudělá. Není všechno zlato, co se třpytí a čtenáři to vědí. Pokud si přece jen díky reklamě nebo obálce prvotinu koupí a jsou s její obsahovou úrovní nespokojeni, spočítají to autorovi hned, jak se na trhu objeví jeho další kniha. Přehlédnou ji totiž jak hladinu.

Stále častěji potkávám autory, kteří si chtějí vydat knihu vlastním nákladem, ale zásadně si nepřejí, aby jim někdo mluvil do toho, jak je napsaná. Vždyť by přišli o jednu z mála výhod, kterou jim vydání vlastním nákladem nabízí. Je to však skutečně výhoda?

Měli byste vědět

I když to první, co knihu prodává, je nepochybně obálka a reklama, pokud bude výtvar obsahově špatný, dobrou službu autorovi neudělá. Není všechno zlato, co se třpytí a čtenáři to vědí.

Pokud se v nakladatelství rozhodnou dát některé prvotině šanci, většinou to nekončí tím, že by si ji přečetl jen jeden redaktor. Rukopis jde z ruky do ruky a redakční rada velmi zvažuje, jestli knihu vydat. Nejde o úplně levnou záležitost a v případě prvotiny jde vždy o větší podnikatelské riziko než třeba u známějšího autora nebo u překladové literatury. V tomto oboru mnohem více než kde jinde platí, že víc očí víc vidí. A i když zpětná vazba může autorovi připadat jako „rýpání“, ve skutečnosti jde nakladateli o jedinou věc – aby měla knížka co možná nejlepší úroveň a dobře se prodávala. I přes nepohodlí, které mohou názory a požadavky nakladatele autorům způsobovat, mají ve skutečnosti stejný cíl jako autor sám. Jde o úspěch knihy.

Měli byste vědět

V tomto oboru mnohem více než kde jinde platí, že víc očí víc vidí.

A i když zpětná vazba může autorovi připadat jako „rýpání“, ve skutečnosti má nakladatel stejný cíl jako autor sám. Jde o úspěch knihy.

Začínající a ve většině případů tedy zcela nezkušený autor mnoho chyb vůbec nevidí. Často si myslí, jak je jeho prvotina geniální, a jakákoliv oponentura ho uráží. Neuvědomuje si, že přepisováním a s pomocí zpětné vazby od odborných redaktorů může jeho rukopis získat úplně jinou kvalitu. Netuší, že u profesionálních spisovatelů je naprosto běžné, že mívají nemalý počet svých stálých „beta čtenářů“, kteří jejich rukopisy čtou a upozorňují na chyby i na to, co se jim jako čtenářům nelíbí nebo co je ne baví číst a proč. Počet takových testujících čtenářů se pohybuje mezi pěti až dvaceti a zkušený autor jim velmi pozorně naslouchá. Nejde samozřejmě o to, aby člověk přepsal vše, co někdo zmíní. I literární vkus je do značné míry subjektivní, a proto se netřeba bezhlavě hned přizpůsobovat. Pokud ale deset z patnácti beta čtenářů zmíní, že prvních padesát stránek je nudilo, něco rozhodně není v pořádku a měli byste se o těchto prvních padesát stránek začít zajímat. Beta čtenáři, stejně jako odborní redaktori z nakladatelství jsou cestou, jak vidět najednou vlastní rukopis jinak a posunout ho o úroveň výš. Pokud ovšem k vlastnímu vydání autor přistoupí tak, že „teď to stačí celé jen vytisknout“, neštěstí bude brzy dokonáno.

Na obsahu skutečně záleží. Když se povede, čtenář nezapomene a rád si koupí autorovu další knihu. Silný obsah, nezapomenutelné postavy a také emoce, které s knihou čtenář prožije, to je ta nejlepší reklama pro autorovu budoucnost. Bohužel, pravdou je, že v mnoha nakladatelstvích nemají čas se začínajícím autorům věnovat. Mají s vlastním edičním plánem práce až nad hlavu

O čem se nemluví

Začínající autor netuší, že u profesionálních spisovatelů je naprosto běžné, že mívají nemalý počet svých stálých „beta čtenářů“, kteří jejich rukopisy čtou a upozorňují na chyby i na to, co se jim jako čtenářům nelíbí nebo co je nebaví číst a proč.

Měli byste vědět

Počet testující čtenářů se pohybuje mezi pěti až dvaceti a zkušený autor jim velmi pozorně naslouchá. Nejde samozřejmě o to, aby přepsal vše, co někdo zmíní. Pokud ale deset z patnácti beta čtenářů zmíní, že prvních padesát stránek je nudilo, něco rozhodně není v pořádku.

a navíc nabídka rukopisů je tak velká! Pokud se vám stane, že narazíte na nakladatelství, kde jsou vám redaktoři ochotni věnovat čas, je to malý zázrak. Když vám vytýkají chyby, nedělají to proto, že by vás chtěli ponižovat, ale chtějí vám ukázat, co vlastně bylo důvodem odmítnutí rukopisu. Naslouchejte a buďte za rady vděční. Na mnoha místech je nedostanete. Spousta nakladatelství vám odpoví jednou větou a raději sáhne po rukopisu, který má vyšší úroveň.

Myslíte-li to s psaním vážně, jsou již dnes na trhu možnosti, jak se k vlastnímu vydání knihy postavit skutečně odpovědně a jako profesionál. To nakonec chcete, nebo ne? Chcete přece vydat knihu, která bude profi a ne nějaký neumělý pokus amatéra.

— 1.7.3 — Najměte si odborníky

V první řadě je nutné prověřit, zda je obsah vaší knihy v pořádku. Začněte tím, že si seženete „beta čtenáře“ a rukopis jim dáte pře-

číst. Neoslovujte rodinné příslušníky, maminky, otce, partnery nebo tchýně. To se neosvědčilo. Hledejte lidi, kteří jsou ochotni dát vám zpětnou vazbu a nic za to nechtějí. Prostě jen hodně rádi čtou a jsou sečtělí, takže také dokážou porovnávat. Brzy budete vědět, na čem jste.

Pokud jste ochotní do svého koníčku i něco investovat, můžete si objednat odborný posudek na své literární dílo. Nabízí ho jak agentura MÁM TALENT na svých stránkách www.mamtalent.cz, tak jistě najdete na internetu i další možnosti. Můžete si pak porovnat, co říkali vaši čtenáři a co máte napsáno v posudku. Vyplyne-li z toho všeho, že byste měli na rukopise udělat úpravy, nebojte se toho. Děláním úprav k psaní knihy patří a bez něj to nejde. Opět se do toho můžete pustit sami nebo si můžete najmout odborníka a dělat úpravy pod jeho vedením. Získat pomocnou ruku je samozřejmě vždycky fajn, na druhou stranu to však nějaký ten peníz stojí. Sami nebo s pomocí, nakonec vytvoříte novou verzi svého rukopisu. Tím to však nekončí, protože pak je opět čas na zkušební čtení a v případě zájmu i na další odborný posudek. Možná už někteří z vás chápou, proč někteří autoři píší jeden román i několik let. V okamžiku, kdy se zdá, že je obsah v pořádku, měla by na řadu přijít jazyková korektura textu. Nemyslete si, že se bez ní obejdete. Většina autorů neumí tak dobře češtinu a zejména interpunkci, aby se bez jazykové korektury obešli. Budete si muset najít jazykového korektora. Podle kvality textu se jeho služby pohybují od 40 korun za normostranu až do stokoruny (to když je text skutečně v katastrofickém jazykovém stavu). Teprve text, který prošel profesionální jazykovou korekturou, je připraven k sazbě.

Požádala jsem některé redaktory z mé literární agentury, aby mi pro tuto učebnici stručně napsali, jaké chyby dělají autoři ve svých textech nejčastěji:

Za nejčastější problém považuji tzv. literární klišé, kterými se autoři snaží ozvláštnit svůj text, dané pasáže pak ale působí spíše úsměvně. Autoři by si také měli dát pozor na ukončování dějových linek tak, aby nevyznávaly do ztracena. Častým problémem jsou také dlouhá a složitá souvětí, do kterých se snadno zamotá nejen čtenář, ale často i sám autor. S tím pak také souvisí opakující se problém s nesprávným psaním interpunkce. Stálící mezi chybami je také špatně zvládnutá základní typografie – psaní znamének jako jsou uvozovky, tři tečky apod.

(Mgr. Denisa Tkačiková)

Začínající autor má těžkou práci. Musí přesvědčit dva lidi, že to, co dělá, má smysl. Musí přesvědčit sebe sama a svého čtenáře. Bohužel se často stává, že začínající autor spojí tyto dva lidi v jednoho, a pak se kniha mění v něco, čemu rozumí jen ten, kdo ji píše. S tím souvisí samotná představa o spisovatelství jako o vznešeném umění. Tvůrčí činnost jako projev ducha, samotný proces, o němž nikdo neví, jak a proč se ve spisovatelově mysli odehrává, vytváří dojem tvorby nadčasového uměleckého díla, které autora ihned zařadí po bok velikánů a spoustě lidem změní život tím, že jim konečně otevře oči.

Začínající autor se nechává strhávat procesem tvorby, který často – a právem – vyvolává pocit vlastní velikosti, a pak zapomíná na to nejdůležitější. Že se píše pro druhé a že spisovatelství je řemeslo jako každé jiné. A jako správný řemeslník musím vědět, co zákazník chce a jak to vyrobit, musí i spisovatel proniknout do tajů explicitní literární tvorby, která má svá pevně vymezená pravidla. Nezkoušený autor na to často zapomíná pod mylným dojmem, že umění pravidla mít nemusí, protože se to podstatě umění vzpírá – pravidla přece omezují činnost ducha. Bohužel je tomu přesně naopak.

(Bc. Vojtěch Záleský)

Častou chybou začínajících autorů je chybný odhad vlastních spisovatelských sil. V touze napsat rozsáhlý a spletitý román se pak pisatel, a později i chudák čtenář, utápí ve složitých větných konstrukcích, množství hlavních i vedlejších postav a příběhů. Ovšem pokud se v nesrozumitelném ději nedokáže orientovat autor, těžko to může očekávat od svého čtenáře. V mnoha dílech začínajících autorů tak chybí pevná a soudržná struktura, která by dílu dodala potřebný rámec. Mnohdy má nesrozumitelný děj funkci zakrýt absenci zajímavého příběhu a nosného tématu.

Opakující se chybou bývá nedostatek práce s postavami. Ty se pak dopouštějí nelogického jednání, neprocházejí žádným vývojem ani nesměřují k určitému cíli. Mnohdy chybí jakýkoliv pokus o vykreslení jejich vnitřního světa a často se zdá, že toho autor o svých postavách moc neví, natož aby uvěřitelně vystavěl jejich minulost nebo budoucnost, motivy a charakter.

Evergreenem bývají uměle vykonstruované, nevěrohodné dialogy nebo nesmyslné přeskakování v ději knihy, chybná gramatika, časté opakování slov, kostrbaté větné konstrukce, nesprávně psaná slova cizího původu a nadměrné množství citoslovcí i vycpávkových slov v přímých řečech.

(Mgr. Jana Uhlířová)

Někteří autoři jako by občas zapomínali, pro koho píší, nebo nevědí, jak konkrétní části publika podat příběh a fakta v něm. Já se setkávám například s tím, že autoři v literatuře pro děti užívají alegorie a slovní obraty, kterým děti rozumět nemohou, nebo vtipkují způsobem, který je pochopitelný jen pro čtenáře-rodice a dětem akorát plete hlavu. Na druhou stranu se objevují i tací, kteří čtenáře podceňují a kupříkladu některé věci vysvětlují tak obšírně, až to bije do očí.

(Bc. Anna Burdová)

Mám často dojem, že i když se začínající autoři dopouštějí různých chyb, každý má nějakou tu svoji. A existuje i pár takových, kteří nemají – až na několik čárek – žádnou. Za většinou nedokonalostí však v případě talentu a píle stojí především nedostatek odstupu od textu. Netrpělivost, která člověku nedovolí odložit rukopis do šuplíku na dostatečně dlouhou dobu, aby na něj bylo zapomenuto a pak se četl jinýma očima, a tudíž kritičtěji.

Pak by si většina autorů jistě všimla, jak těžkopádně působí dialog, je-li každá promluva / jednotlivá přímá řeč uvedena slovy „řekl, uvedl, zeptal se, promluvil, odpověděl, odvětil, opáčil, přitakal“ apod. Že když na dvou stránkách krátkých replik nepřinese nic podstatného, kdyby se škrtl a nahradil jednou větou, vyšlo by to nastejno – a že je tedy něco špatně. Došlo by jim, že když je na konci přímé řeči otazník, který zpravidla znamená otázku, není třeba ji uvozovat slovesy „zeptal se, otázal se“ atp.

Uvědomili by si, že použili na dvou místech podobný popis téhož, i když několik stránek od sebe. Že méně je velmi často (nejen někdy!) více – že pokud při psaní vnímáme některé detaily jako důležité, nutně neznamená, že to tak je a že to pak nevyzní zbytečně.

A co se týče jazykového výraziva – snažíme-li se ponořit do cizího rukopisu či do takového, který již neumíme skoro nazpaměť, budeme o četná slovní opakování jistě zadržávat, nelogické věty nás budou brzdit a špatně použitá slova budou bít do očí.

Interpunkce, překlepy, sem tam hrubku nebo gramatickou nesprávnost opravíte snadno – jazykový redaktor je zvládne bez potřeby zasahovat do obsahu. Horší jsou ty ostatní, obsahové, kompoziční. Má-li ovšem rukopis při odevzdání ošetřené vše, je to jako s dojmem z milého, inteligentního a krásného člověka v jednom – potěšení, doporučení, vysoká šance vydání.

(Margarita Troševa, Ph.D.)

Měli byste vědět

Ukáže-li se, že byste měli na rukopise udělat úpravy, nebojte se toho.

Děláné úprav k psaní knihy patří. Můžete se do toho pustit sami nebo si najmout odborníka a dělat úpravy pod jeho vedením.

V dnešní době si mnoho autorů myslí, že dovedou grafickou úpravu a sazbu knihy udělat sami, že to není vůbec nic těžkého. Ve finále se pak ukáže, že o sazbě textu a přípravě dat pro tiskárnu nevědí vůbec nic a podle toho pak také výsledek vypadá. Chcete-li profesionální knihu, potřebujete profesionální grafické studio.

Vyberte si takové, které má již ve svém portfoliu desítky knížek a spolupracuje běžně s nakladatelstvími. Zajímejte se o to, jak úspěšné jsou na trhu tituly, kterým studio navrhovalo obálku. Budete za tyto služby platit, proto nekupujte zajíce v pytli.

Velice často se na nás v agentuře obracejí autoři, kteří si navrhli obálku sami a odmítají ze svého návrhu ustoupit. Máme s těmito obálkami dělanými „na koleni“ ty nejhorší zkušenosti. Nejen, že většinou na trhu nezaujmu, ale často s nimi bývá i problém v oblasti reklamy. Chtěli jsme například kdysi jednomu autorovi domluvit výrobu plakátů, které by byly vyvěšené v jednom řetězci knihkupectví, ale díky vzhledu obálky to nebylo možné. Nešlo ji totiž uspokojivě zpracovat do plakátu, aby vypadal alespoň trochu dobře. I přes to, že autor byl ochoten za reklamu zaplatit, řetězec to odmítl. Odpověď byla prostá: „Něco takového si sem nepověsíme.“

Pokud nejste zkušenými grafiky, zapomeňte na to, že byste si obálku i sazbu dělali sami. Vymyslet kvalitní obálku je klíčové a bude to mít zásadní vliv na prodej knihy. Nejde jen o to, jestli umíte obálku vymyslet, ale také o to, jestli máte zkušenosti s tím, co „se prodává“ v konkrétním žánru a co nikoliv. Zkušené grafici to vědí. Dovedou navrhnout obálku tak, že vaši knihu prodá.

Měli byste vědět

Pokud nejste zkušenými grafiky, zapomeňte na to, že byste si obálku i sazbu dělali sami. Vymyslet kvalitní obálku je klíčové a bude to mít zásadní vliv na prodej knihy.

— 1.7.4 — Tiskárnu vybírejte s rozmyslem

V okamžiku, kdy máte z grafického studia hotovou první PDF verzi, ještě by se měla udělat jazyková korektura z první a po zanesení úprav také ze druhé pdf verze. Sazbou se totiž často změní zejména konce řádků a mnohá slova jsou špatně dělená, nebo vznikají překlepy. Teprve po druhé a někdy dokonce po třetí pdf korektuře, mohou grafici připravit finální data pro tiskárnu.

Počet tiskáren je u nás velký a při výběru hodně záleží na tom, co vlastně potřebujete. U většiny vydání vlastním nákladem se používá tzv. digitální tisk. Vyplatí se totiž tak do pěti set výtisků a je schopen dělat i velmi malé náklady, často již od deseti kusů. Dnešní digitální tisk již netrpí problémy jako před lety, kdy býval méně kvalitní. Jeho kvalita je skutečně velmi vysoká a odlišit ho od standardního ofsetu bývá někdy už nemožné. Chcete-li tedy svou knihu vydat v nákladu do pěti set kusů, určitě hledejte digitální tisk. U vyšších nákladů se vyplatí ofset.

Než se rozhodnete pro některou tiskárnu, je dobré oslovit alespoň tři a nechat si od nich předložit nabídkovou kalkulaci. Tiskárny více vzdálené od hlavního města bývají levnější, přičemž

Měli byste vědět

Chcete-li svou knihu vydat v nákladu do pěti set kusů, určitě hledejte digitální tisk. U vyšších nákladů se vyplatí ofset.

některé mají dopravu v ceně a jiné ji účtují zvlášť. To jsou všechno věci, o které je třeba se zajímat. Také se připravte na to, že aby vám tiskárna mohla cenovou kalkulaci připravit, bude chtít od vás znát hodně informací. V první řadě ji bude zajímat, jakou vazbu si přejete, jaký rozměr má kniha mít, jakou kvalitu (druh) papíru, jestli bude obálka barevná a pokud ano, tak kolik barev bude použito. Rozhodovat o ceně bude i to, jestli chcete obálku matnou nebo lesklou, jestli budete chtít mít v knize například záložku (takovou tu tkaničku), zda jsou v textu ilustrace nebo třeba barevné fotografie či obrázky a v neposlední řadě má na cenu vliv samozřejmě náklad. Rozhodně to tedy nefunguje tak, jak si mnoho autorů představuje – že přijdou a řeknou: „Chci vytisknout třicet kusů knihy. Co to bude stát?“ Není kniha jako kniha.

Měli byste vědět

Není kniha jako kniha. O ceně za kus rozhoduje velmi mnoho faktorů: nejen náklad, ale také rozměr knihy, druh papíru, typ vazby, barevnost, fotky a ilustrace apod.

Někdy autoři nedomyšlejší důsledky svých rozhodnutí a nerozvázně se nadchnou. Až totiž kalkulaci obdržíte, zjistíte, že cena se podle nákladu skutečně liší poměrně významně. Zatímco za 500 kusů byste třeba zaplatili 60 korun za kus, objednáte-li si 2000 kusů, už zaplatíte jen 30 korun! Kdo by takové ceně odolal, že?

Mysleli jste ale také na to, že knihy bude nutné někde uskladnit? Máte takový prostor? Pozor je třeba dát i na to, že knížky nemůžete uskladnit jen tak v nějakém vlhkém sklepě. Potřebují suché a čisté místo. Nejen, že nesmějí zplsnivět, ale ani by neměly zapáchat od vlhkosti apod. Pokud takové místo nemáte, budete si ho muset někde pronajmout a to něco stojí. Distribuční

společnosti od vás neodeberou celé dva tisíce kusů. Je běžné, že knihy berou do komise po stovkách a teprve když se ukáže, že se kniha dobře prodává, doobjednávají další kusy. Nejednen autor tak zůstává nakonec v šoku nad tím, že zatímco doma v pokoji se mu vrší knihy, do distribuce jich s velkou námahou dostal čtyři stovky. Jde přitom o běžný stav.

Některé tiskárny nabízejí službu uskladnění knih a v případě, že si distribuční společnosti doobjednávají, je tiskárna schopna knížky postupně expedovat. To je samozřejmě velká výhoda, ale nenabízí to každá tiskárna a musíte si zjistit, jestli jde o bonusovou službu zdarma, nebo zda si za ni tiskárna něco účtuje.

— 1.7.5 — Kam s ní?

Je pěkné mít vytisknutou a hotovou vlastní knihu, ale pokud si myslíte, že celá ta námaha tím v tomto momentě končí, mýlíte se. Teď to totiž teprve začíná!

K čemu je vám vytištěná kniha, když se nedostane k zákazníkovi? Budete si muset zajistit tzv. distribuci. Dostat knihu do kamenných a internetových knihkupectví. Jestli jste si mysleli, že to jde snadno, tak teď zjistíte, že je všechno jinak. Poměrně snadno se totiž dostanete jen do internetových obchodů, například Kosmas přijímá knihy celkem bez problémů. Mnohem složitější je však dostat se do kamenných obchodů. Distribuční společnost si vyžádá informace o knize a sama se rozhodne, jestli vás přijme. Ano, slyšíte dobře. Může se vám stát, že vás do distribuce nikdo nevezme a vaší jedinou šancí na prodej tak zůstanou jen e-shopy. Pokud jste nic nenechali náhodě a najali jste si na tvorbu knihy odborníky, toto je chvíle, kdy se vám vaše úsilí může v dobrém vrátit zpátky. Distribuční společnost, která vidí dobře udělanou knihu s pěknou obálkou, určitě nebude dělat problémy. Oproti tomu knížka, která na první pohled vypadá amatérsky, velkou šanci mít nebude.

Distribuce není levná záležitost. V České republice za ni zaplatíte 50 až 55 % z ceny knihy po odpočtu DPH. Pokud by tedy cena knížky byla 220 Kč, odečtete DPH ve výši 20 Kč a z částky 200 Kč zaplatíte nejméně polovinu za distribuci. V této sumě již je započtený i rabat pro knihkupce. Nicméně vám zůstane jen polovina na pokrytí všech ostatních nákladů – práci jazykového korektora, grafického studia, cenu tisku a samozřejmě na váš honorář. Žádná sláva...

A to si představte, že se může stát, že těch svých dva tisíce kusů ani neprodáte, protože si je nikdo neobjedná. V praxi to totiž funguje tak, že distribuční společnosti nemohou knihkupcům knihy nutit. Knihkupci si knížky sami objednávají z nabídky distribuce. Některé si tedy neobjednají vůbec, od jiných vezmou po jednom kuse a od některých třeba i desítky kusů. Záleží na tom, co je zaujme, a hlavně čemu věří, že se bude dobře prodávat. Neznámý autor s prvotinou má velmi špatnou startovací pozici. Pokud si ho objednají, většinou jen jeden kus na prodejnu. Zlepšit svou situaci můžete reklamou. Knihkupci velmi pozorně sledují reklamu na nové knihy ve speciálních k tomu určených časopisech (jsou zdarma k mání v každém knihkupectví) a když nějaká kniha má zaplacenou reklamu, mají více odvahy ji na prodejnu objednat. Logicky totiž očekávají, že se po ní budou zákazníci ptát. Nutno poznamenat, že reklama v těchto novinách a časopisech není nedostupná a začíná již na pěti tisících korunách. Kromě toho je možné domluvit se na dalších různých formách podpory prodeje knihy – na plakátech v prodejnách, na reklamě v MHD nebo třeba na internetu. To všechno může pomoci, aby se kniha ke čtenářům dostala.

Dalším velkým problémem je fakt, že spousta prodejen bojuje s místem a nemají knihy kam dávat. Proto nemají velkou trpělivost dlouho čekat, jestli se začne kniha prodávat. Většinou dávají knížce dva týdny, a pokud se neukáže, že o ni je zájem, už ji vracejí zpět distributorovi a znovu ji už neobjednají. To je samozřejmě

katastrofa. Někdy se podaří v rámci dobrých vztahů vybojovat týden navíc, ale při nedostatečném zájmu čtenářů putuje pak kniha nekompromisně zpátky k autorovi, který si ji vydal. Znam osobně nemálo těch, kteří mají knih plnou garáž nebo na nich již několik let spí, protože někde své dílo uskladnit musí.

Postřehli jste už, jak malý krůček od propasti stojí ten, kdo vytvoří na první pohled amatérskou knihu? Tady totiž nejde o to, že by se taková kniha špatně prodávala. Tady jde o to, že taková kniha se ke čtenářům vůbec nedostane. Jediným způsobem, jak byste toho mohli docílit, je prodávat ji přes vlastní web nebo ve vlastním stánku někde na ulici. Asi byste se hodně divili, jak složité je prodat i jen tři kousky denně!

Měli byste vědět

Distribuční společnost si vyžádá informace o knize a sama se rozhodne, jestli vás přijme. Může se vám stát, že vás do distribuce nikdo nevezme. Pokud jste nic nenechali náhodě a najali jste si na tvorbu knihy odborníky, toto je chvíle, kdy se vám vaše úsilí může v dobrém vrátit zpátky. Distribuční společnost, která vidí dobře udělanou knihu s pěknou obálkou, určitě nebude dělat problémy.

Měli byste vědět

Představte si, že se může stát, že těch svých dva tisíce kusů ani neprodáte, protože si je nikdo neobjedná. V praxi to totiž funguje tak, že distribuční společnosti nemohou knihkupcům knihy nutit. Knihkupci si knížky sami objednávají z nabídky distribuce.

— 1.7.6 — U první je důležité, aby byla...

Tak to skutečně je. U první knihy je důležité, aby byla. Nečekejte, že na vydání zbohatnete. Pokud se vám vrátí náklady, bude to velký úspěch. Nicméně na každého autora je již pohlíženo jinak, pokud někdy něco vydal.

Peníze při vydání vlastním nákladem tečou rychle. Pokud přistoupíte k celé záležitosti profesionálně, měli byste mít připraveno nejméně sto tisíc korun, lépe sto padesát, aby se vám do rozpočtu vešla i nějaká drobná (opravdu drobná) reklama.

Jak vidíte, vydat knihu vlastním nákladem není úplně legrace. Nejen, že to je poměrně drahá záležitost, pokud chcete jít s knihou do běžné distribuce, ale také celý proces zabere hodně času. Mnoho věcí je třeba domluvit, ohlídat, zkrátka na ně dohlédnout. Počítejte, že vám to zabere nejméně 4–5 měsíců a celkem se nezastavíte. Pokud jste si navíc mysleli, že na tom oproti vydání u nakladatele vyděláte, není to tak zcela jisté. Knihkupci se na vydání vlastním nákladem přece jen dívají jinak, než když kniha vyjde pod značkou nějakého renomovaného nakladatelství. Stále převládá (a právem) názor, že knihy vydávané vlastním nákladem mají nižší úroveň.

U nakladatele sice obdržíte honorář třeba jen ve výši 7 %, ale nepodstupujete prakticky žádné riziko. To na sebe bere nakladatel. Pokud mu knihy zůstanou ležet ve skladu, nejste to vy, kdo za jejich uskladnění bude platit a už nikdy nedostane svou investici zpět. Toto všechno stojí za zvážení, než nadšeně zvoláte: „Vydám si to sám!“

Užitečné rady

- ✎ Nemějte zbytečně velké oči, držte se při zemi.
- ✎ I nakladatelství dnes upřednostňují raději menší náklad a následný dotisk než zbytečně velký náklad, který se neprodá.
- ✎ Zvažte svou pozici. Velká nakladatelství většinou nechávají od prvotin tisknout 1000 až 1300 kusů. Nestačilo by ve vašem případě pět set a pak udělat dotisk?
- ✎ Nešetřete na obálce knihy, protože může být důvodem, proč vás distribuce odmítne a kniha se ke čtenářům nedostane.
- ✎ Nedělejte sazbu knihy amatérsky. Pokud má zákazník za knihu zaplatit, chce, aby byla kvalitní.
- ✎ Zvažte, zda ovládáte češtinu a zejména interpunkci tak dobře, že se obejdete bez jazykového korektora!
- ✎ Oslovte nejméně 3 tiskárny a požádejte je o kalkulaci zakázky. Je dobré nechat si udělat kalkulaci například na 500 i 1000 kusů.
- ✎ Obecně platí, že do 500 kusů se vyplatí více digitální tisk, nad tento počet pak tisk ofsetový.
- ✎ Zajímejte se, jestli je v ceně tiskárny započtena doprava nebo zda ji budete muset zaplatit zvlášť.
- ✎ Některé tiskárny umožňují také uskladnění knih a jejich postupnou expedici dle potřeby. Ptejte se na to.
- ✎ Pokud si neumíte představit jednotlivé typy vazeb a druhy papírů, vyplatí se tiskárnu navštívit osobně a vše si prohlédnout.
- ✎ Na území ČR je možné prodávat jen ty knihy, které mají ISBN (to je podmínka prodeje). Proto je nutné, abyste si ISBN zařídili.

- ☞ Vyřídít ISBN stojí čas, ale jinak je jeho poskytnutí v ČR zdarma. Na internetu najdete různé firmy, které pro vás ISBN zařídí, ale v takovém případě za vyřízení zaplatíte (platíte za to, že někdo věnoval čas vyřízení záležitosti a předal vám přímo již vyřízené ISBN).
- ☞ Pokud vydáte knihu vlastním nákladem, musíte splnit podmínky stanovené zákonem č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Což mimo jiné znamená, že jste povinni bezplatně a na svůj náklad odevzdat do 30 dnů ode dne vydání stanovený počet povinných výtisků těmto příjemcům: dva povinné výtisky Národní knihovně České republiky, jeden povinný výtisk Moravské zemské knihovně v Brně, jeden povinný výtisk Vědecké knihovně v Olomouci, jeden regionální povinný výtisk Městské knihovně v Praze a místně příslušné krajské knihovně podle sídla vydavatele. V případě, že tuto povinnost nesplníte, vystavujete se riziku pokuty až 50 000 Kč.
- ☞ Pokud z nějakého důvodu na vytisknutí knihy spěcháte, začněte se s tiskárnami domlouvat včas. Obecně platí, že před významnými knižními veletrhy a před Vánoci mívají tiskárny hodně napilno a nemusíte se do pořadí hned tak dostat.

Časopis TALENT

.....

Časopis TALENT je tady, abyste psali lépe!

Jediný profesionální časopis na českém trhu určený pro všechny amatérské autory a budoucí spisovatele!

Vychází elektronicky ve formátu PDF, 4× ročně.

Najdete v něm:

- ✎ rozhovory se spisovateli a scenáristy,
- ✎ odborné rady z oblasti tvůrčího psaní,
- ✎ rubriku pro malé spisovatele,
- ✎ informační servis: literární soutěže, autorská čtení, besedy, přednášky apod.,
- ✎ knižní recenze,
- ✎ rady pro začínající překladatele beletrie,
- ✎ právní rady pro autory,
- ✎ rozhovory se začínajícími autory, kteří právě uspěli,
- ✎ reportáže z knižních veletrhů a mnohé další, celkem 50 stran zajímavého a užitečného čtení!

Šéfredaktorkou je známá lektorka tvůrčího psaní
Markéta Dočekalová

Roční předplatné: 315 Kč.

Objednávky: predplatne@mamtalent.cz

Literární agentura MÁM TALENT

.....

Literární agentura MÁM TALENT nabízí:

- ✍ odborné posudky na literární díla,
- ✍ agenturní zastupování kvalitních literárních děl v ČR i zahraničí,
- ✍ zahraniční úspěšné knižní tituly k vydání v českém překladu v ČR,
- ✍ spolupráci nakladatelstvím:
  - služby jazykového korektora,
  - grafického studia,
  - nabídka českých rukopisů a nových českých autorů apod.,
- ✍ pomoc autorům při vydání knihy vlastním nákladem,
- ✍ pomoc autorům při propagaci jejich knihy.

Literární agentura MÁM TALENT, s. r. o.
Na Louži 1/947, Praha 10-Vršovice

Telefon: 777 066 460

www.mam-talent.cz

Literární portál pro autory: www.mamtalent.cz

E-mail: docekalova@mamtalent.cz

Poznámka: Návštěvy v agentuře jen po předchozí domluvě.

Kurzy tvůrčího psaní Markéty Dočkalové

.....

Mgr. Markéta Dočkalová
patří k nejúspěšnějším lektorům
tvůrčího psaní v ČR.

Absolventům jejích kurzů bylo již u českých
nakladatelství vydáno téměř 70 knih!

Absolventi jejích kurzů vyhrávají
ty nejprestižnější české literární soutěže!

Víte, že kurz tvůrčího psaní
u Markéty Dočkalové také absolvovala
spisovatelka (tehdy ještě zcela neznámá
a dnes slavná) Marcela Mlynářová?
Absolventy jejích kurzů jsou
také spisovatel Vítězslav Jareš,
spisovatelka Hanka Hindráková
a mnozí další.

.....

K nejoblíbenějším kurzům patří:

- ☞ Velký kurz tvůrčího psaní (osmiměsíční kurz, začíná na konci září, končí v červnu),
- ☞ Beletrie – jak napsat knihu (6× sobota na téma psaní knížek),
- ☞ Online kurz tvůrčího psaní (naučte se psát po internetu),
- ☞ Jak psát skvělé dialogy – tříměsíční kurz
- ☞ Jak psát podle skutečného příběhu – tříměsíční kurz,
- ☞ Individuální program vedení při psaní knihy – nechejte se vést a napište knihu.

Kompletní nabídku kurzů tvůrčího psaní najdete na www.TvurciPsani.cz.

Kontakt: info@TvurciPsani.cz

Tvůrčí psaní v otázkách a odpovědích

.....

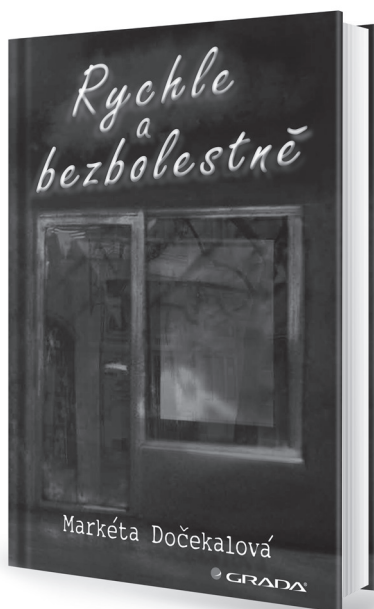
Publikace ***Tvůrčí psaní v otázkách a odpovědích*** je praktický rádce, který stručně a jasně odpoví na většinu otázek, které vás v souvislosti s tvůrčím psaním napadají.

Kniha se tak stane každodenním rádcem v cestě za vytouženými spisovatelskými cíli.

Úspěšné romány

Věděli jste, že Markéta Dočkalová je také autorkou dvou úspěšných románů? Romány **Něco za něco** nebo **Rychle a bezbolestně** zakoupíte ve všech dobrých knihkupectvích nebo na internetu.